Голові разової спеціалізованої вченої ради Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктору юридичних наук, професору, професору кафедри кримінально-правової політики та кримінального права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олександру ДУДОРОВУ

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінально-правової політики та кримінального права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Волинця Руслана Анатолійовича на дисертацію Самойлова Вадима Павловича на тему "Спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру у правовій системі України", подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичних наук, галузь знань 08 "Право", спеціальність 081 "Право"

Вступ. Тема дисертації Самойлова В.П. є актуальною. Актуальність теми спеціальної конфіскації зумовлена якісною трансформацією злочинності, що відбувається останніми десятиліттями, її широкою фінансовою мотивацією та мережевою організацією, що вимагає зміщення акценту кримінально-правової політики від покарання до системного позбавлення злочину економічного сенсу. Для України цей виклик посилюється потребою гармонізації з європейським правом у сфері повернення активів і конфіскації, потребою детінізації економіки та

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 245 нчр
«12» 05 2026 р.

протидії незаконним фінансовим потокам, у тому числі з використанням цифрових і віртуальних активів. Водночас чинне регулювання спеціальної конфіскації та практика її застосування і досі залишаються непослідовними: законодавство зазнає регулярних змін, правозастосуванню і досі бракує усталеності, статистика, що стосується спеціальної конфіскації, і досі видається неповною.

Науковий рівень дисертації і наукових публікацій здобувача, зокрема новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, їх наукова обґрунтованість та відповідність темі дисертації

Дисертаційна робота Самойлова В.П. складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. За темою дисертації Самойловим В.П. підготовлено шість наукових публікацій, в яких опубліковано основні результати дисертації, а також кілька праць, які додатково відображають результати дисертації.

Науковий рівень підготовленої дисертації та опублікованих наукових публікацій є належним: дотримано науковий стиль викладу матеріалу, зміст дисертації та наукових публікацій відповідає темі дисертації, виклад матеріалу є переконливим, повним, логічним та аргументованим.

За підсумками роботи над дисертаційним дослідженням Самойлов В.П. сформулював низку положень, висновків та пропозицій, які дійсно мають характер наукової новизни (с. 19-21 дисертації). Зокрема, особливу увагу заслуговують запропонована автором міждисциплінарна концепція спеціальної конфіскації, яка інтегрує економічний (детінізаційний), соціальний (публічно-правопорядковий) та юридичний (кримінально-правовий) виміри; виокремлення форм спеціальної конфіскації та встановлення зв'язків (часто колізійних) між різними формами спеціальної конфіскації, а також між різними конфіскаційними

режимами, що заслуговують на підтримку. Актуальними є і виявлені автором вади правозастосовної практики, що стосується спеціальної конфіскації.

Водночас наявні і певні зауваження до висновків дисертанта:

1. Автор дисертаційного дослідження виділяє як окрему форму спеціальної конфіскації спеціальну конфіскацію майна, що було предметом незаконного збагачення. Аргументація цього загалом лежить у площині того, що конкретне кримінальне правопорушення, яке призвело до виникнення в особи права на майно, не констатується у вироку суду. Разом з тим на с. 141-142 рецензованого дослідження попри те, що ця аргументація загалом може поширюватися і на випадки автономного засудження за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, автор, на наш погляд, невиправдано утримується від виокремлення і цих випадків в окрему форму спеціальної конфіскації, наводячи загалом правозастосовні аргументи. Видається, що такі аргументи не є повною мірою послідовними та вирішальними, адже можуть нівелюватися в ході напрацювання системної практики щодо автономної легалізації, але не відображають бачення автономної легалізації de lege ferenda.

2. Автор у підрозділі 2.2 дослідження загалом наводить доволі актуальні результати аналізу юридичної конструкції спеціальної конфіскації на основі статей 96-1, 96-2 КК. Однак залишається неочевидним співвідношення із юридичною конструкцією спеціальної конфіскації окремих правових орієнтирів, виокремлених автором в інших підрозділах своєї роботи, що особливо актуально в контексті принципу пропорційності, який автор широко характеризує у підрозділі 2.1. Чи впливають ці правові орієнтири на власне нормативний зміст спеціальної конфіскації і її розуміння як примусового заходу кримінально-правового характеру, який застосовується судом імперативно? Як принцип пропорційності впливає на кримінально-правові умови, підстави, адресата чи предмет спеціальної

конфіскації? Загалом ці питання залишаються без повних відповідей, при цьому наскрізний зміст роботи і зв'язок її окремих елементів лише виграв би від наведення такого розуміння.

3. Слід звернути увагу і на окремі непослідовності, притаманні юридичному розумінню спеціальної конфіскації як елементу виокремленої автором міждисциплінарної концепції спеціальної конфіскації. Його визначення автором як інституту кримінального права до певної міри обмежує розуміння спеціальної конфіскації лише нормативним виміром. Однак в цілому в роботі автор по суті розглядає спеціальну конфіскацію в теоретичному вимірі (розділ 1, підрозділ 2.1), нормативному вимірі (підрозділ 2.2), як елемент кримінально-правового правозастосування (розділ 3), як інститут, що підлягає реальному застосуванню (підрозділ 2.1). Видається, ці всі напрями недостатньо відображені у наведеному автором юридичному розумінні спеціальної конфіскації.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Слід констатувати, що Самойлов В.П. загалом виконав поставлені наукові завдання (с. 15-16). У своїй дисертації дисертант використав широкий спектр методів наукового дослідження (с. 16-17). Зміст дисертації свідчить про належний рівень опанування дисертантом цих методів.

Висновок. Дисертація на тему "Спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру у правовій системі України" та наукові публікації Самойлова Вадима Павловича виконані на належному науковому рівні. Дисертація відповідає вимогам, які ставляться до кваліфікаційної роботи, що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичних наук, галузь знань 08 "Право",

спеціальність 081 “Право”, та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор юридичних наук,

професор, професор кафедри кримінально-правової

політики та кримінального права

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка **Руслан ВОЛИНЕЦЬ**

ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА В.В.
12.05 2026

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 245 и/47
«12» 05 2026 р.